

Problem med mögel i nybyggda bostäder kan inte skyllas på dåligt väder. Det är felaktiga materialkombinationer och orimligt pressade tidplaner som medför ett cyniskt spel med människors hälsa som insats. Det hävdar arkitekt Gunilla Svensson, Christer Axelsson, Mur och Puts Information AB och Tomas Gustavsson, LTH och Byggt teknik i Skåne AB.

Tomas
Gustavsson

Gunilla
Svensson

Christer
Axelsson

Cyniskt spel om människors hälsa

● Problemen med mögel och osund inomhusmiljö i moderna nyproducerade byggnader uppmärksammades på allvar i slutet av 1970-talet. Mer än tjugo år senare är det uppenbart att brister ändå förekommer i stor utsträckning trots omfattande forsknings- och utvecklingsarbeten. Fortfarande resulterar en stor andel av den konventionella byggproduktionen i riskkonstruktioner. Detta sker trots att det finns teknik och kunskaper för att på ett säkert sätt bygga hus med sunt och komfortabelt inomhusklimat.

LÖSNINGAR

En huvudorsak till de omfattande problemen är olämpliga materialkombinationer. Varje material borde egentligen användas på sina egna villkor. Men i stället blandar man på ett okritiskt sätt ihop organiska och oorganiska material. Ytterväggar för bostäder uppförs ofta som utfackningsväggar med trästommar. På insidan sätts plastfolier och gipsskivor och på utsidan tegelmurar.

Även om man bygger med stor omsorg – vilket ofta inte är fallet – är detta en riskkonstruktion som borde undvikas. Ett

utvändigt oorganiskt stenmaterial, som på en gång kan magasinera såväl mycket värme som fukt, kombineras med en invändig fukt känslig träkonstruktion – som inte kan torka inåt på grund av plastfolien. I stället borde material kombineras enligt principen att låta stenhus vara stenhus och trähus vara trähus. Ett hus med fasader av tegel eller puts bör även i övriga delar av ytterväggarna byggas upp med murverk eller med gjuten betong. Enbart denna enkla princip löser förstås inte alla problem, man måste naturligtvis ändå vinnlägga sig om att tillämpa bra tekniska lösningar i övrigt också. Men förutsättningarna för att undvika problem blir avsevärt bättre om man följer denna grundregel.

TORFTIGT

Problemen med osund inomhusmiljö är illa nog, men materialmässig inkonsekvens har också andra viktiga nackdelar i perspektiv av ekologisk hållbarhet. Det ekologiska perspektivet borde bland annat handla om att utforma byggnader, såväl tekniskt som i ett arkitektoniskt helhetsperspektiv, så att människor i framtiden kommer att

värna om dem. På samma sätt som vi i dag värnar om de byggnader som byggdes runt förra sekelskiftet. Kulissbyggande i form av tegelfasader utanpå trästommar, eller träväggar med tunn puts på isolering, håller inte måttet i detta avseende.

Därför är det erbarmligt tråkigt när de stolta – och angelägna – parollerna om ekologisk hållbarhet tolkas som en fråga om hur många centimeter mineralull eller cellplast man sätter utanpå väggar med komplext innehåll. Så skapas torflighet och inte god, över tiden hållbar, arkitektur.

ORIMLIGT KORTA BYGGTIDER

En annan huvudorsak till de omfattande kvalitetsproblemen i byggandet är de allt kortare byggtiderna. Krav på hårt pressade tidplaner betyder att man ofta väljer byggt teknik på grund av marginella skillnader i erforderlig tid för att resa stommen. Men frågan är om det normala ställningstagandet i byggbranschen i denna fråga tål en offentlig belysning. Hur många slutkonsumenter skulle välja bort en viss byggt teknik som kan anses vara säker ur fuktsynpunkt för att den medför något

längre byggtid? Ofta tas det också för självklart att det är ett beställarintresse att korta byggtiderna. Byggkostnadsdelegationens arbete präglades till exempel i stor utsträckning av denna syn.

Men är inte detta en myt? Säger inte vanligt sunt bondförnuft oss att en väl tilltagen byggtid förbättrar möjligheterna till att skapa ordentlig konkurrens mellan olika entreprenadföretag, stora som små, när ett byggprojekt beställs?

BESTÄLLARINTRESSE

Är inte en väl tilltagen byggtid ett självklart beställarintresse?

Minskad myndighetsgranskning, mindre omfattande byggkontroll och allt kortare byggtider kan ha förvärrat problemen med osund inomhusmiljö under 90-talets sista halva. Men för att lägga om kursen och verkligen bygga säkert med god kvalitet bör vi ompröva den i dag konventionella byggt tekniken. Vi bör ersätta kulissbetonad byggnadsteknik med teknik som präglas av konsekventa materialkombinationer.

Låt skönheten, i stället för mikroorganismerna, växa inifrån i det moderna byggandet! ●